

MART VAN LIEBURG:

‘ELKE PATIËNT, ELK IDEE EN ELK PROBLEEM HEEFT EEN GESCHIEDENIS’

‘ALS DOKTER MOET JE OOK ALFA ZIJN’

Hoogleraar medische geschiedenis Mart van Lieburg wil geen historici kweken, maar wel dokters die historisch kunnen reflecteren. Hij doceert aan drie van de acht medische faculteiten. En in zijn archief op Urk vertellen medisch specialisten in ruste hun ervaringen aan gretige geneeskundestudenten. **Eva Nyst**

Mart van Lieburg woont in Zwolle en zijn immense boekenarchief staat op Urk. Lekker centraal, zegt de hoogleraar medische geschiedenis als je hem vraagt waarom dáár. Hij woont en doet onderzoek op ruim een uur rijden van alle plaatsen waar hij hoogleraar

trefpunt. Een paar keer per jaar organiseert hij er met het Trefpunt voor de Medische Geschiedenis in Nederland een *witness seminar*. Pioniers uit een bepaald vakgebied vertellen dan over de vroegste ontwikkelingen van hun vak. ‘We zetten zo’n tien artsen die zelf hebben staan opereren aan een centrale tafel met een ingevoerde gespreksleider. De toehoorders zitten er in een grote kring omheen. Vorig jaar hadden we een sessie over kinderchirurgie, met video’s en voormalige kinderchirurgen die vertellen over toen, en chirurgen van nu die ademloos luisteren.’

‘STUDENTEN GINGEN OP STOELN STAAN OM HET TE KUNNEN VOLGEN’

is: Rotterdam, Leiden, Delft én Groningen. Van Lieburg is ook elke week een keer op Urk te vinden om de veelal gepensioneerde artsen bij te staan die oude tijdschriften, boeken en ander drukwerk komen inzien voor hun medisch-historisch onderzoek.

In het archief op Urk ontsluit Van Lieburg bedreigde boekencollecties en archieven, maar de loods is ook een

Uitvinder en thoraxchirurg

Van Lieburg start komend jaar met collega Timo Bolt in Rotterdam en Leiden een minor met deze onderwijsvorm waarin historische kennis over innovaties wordt aangevuld met vakinhoudelijke kennis van gepensioneerde hoogleraren. Nu reizen de studenten daarvoor soms naar Urk. ‘In de zomer sprak thoraxchirurg en uitvinder van de hartlongmachine Jan Homan van der Heide, 88 jaar oud, hier voor zeventig studenten klinische technologie uit Delft. Hij vertelde geweldige verhalen. Op een gegeven moment moesten we pauzeren, de warme vis werd gebracht. Maar Homan van der Heide vertelde door aan een tafeltje en er kwamen steeds meer studenten om hem heen zitten. Studenten gingen op stoelen staan om

Mart van Lieburg (1951)

1969-1975	doctoraal geneeskunde Universiteit van Rotterdam
1978-1997	hoogleraar medische geschiedenis aan de Vrije Universiteit Amsterdam
1986	dissertatie over Het Coolsingel-ziekenhuis 1839-1900
1987-heden	hoogleraar medische geschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam
1989-heden	bibliothecaris KNMG
2004-heden	hoogleraar aan het Universitair Medisch Centrum Groningen
2015-heden	hoogleraar aan het Leids Universitair Medisch Centrum

het te kunnen volgen. Ja... dat is medisch-historisch onderwijs... fantastisch!

Doel van deze ontmoetingen met artsen in ruste is om studenten en medici historisch te leren denken. 'Ze krijgen oog voor het feit dat elke patiënt, elk idee en elk probleem een geschiedenis kent. Als je terugkijkt zie je hypes: prostaglandines en interferon hebben bijvoorbeeld niet de betekenis gekregen die men verwachtte. Dan kun je twee houdingen aannemen: nou dat is blijkbaar niet meer relevant. Of je kunt ervan leren. Ik ben ervan overtuigd dat je alles beter begrijpt, kunt onderscheiden en overzien als je historisch kunt denken en vooral als je afleert om anachronistisch te denken. Het begrip bed in de jaren dertig is toch iets anders dan een bed in het ziekenhuis nu.'

Door de tijd heen

Zoals je woorden alleen in hun context echt kunt begrijpen, zo snap je een patiënt ook beter als je zijn achtergrond kent. Van Lieburg: 'Als je een goede dokter wilt worden, moet je je realiseren dat je tegenover een mens staat die door de tijd heen is geworden wie hij is. Lees de NHG-Standaard Somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten. Die heeft een lange inleiding waarin de geschiedenis van het begrip SOLK wordt beschreven en de arts ook wordt aangespoord om te vragen naar wat de patiënt heeft meemaakt. De meeste geneeskundestudenten willen bèta's worden. En natuurlijk, je moet je wetenschappelijk als bèta verantwoorden.'

Maar als dokter moet je ook alfa zijn, je moet ethisch, historisch, filosofisch, maatschappelijk en als mens betrokken zijn bij je patiënt. Om te kunnen luisteren moet je iets weten van die ander.' In maart 2017 heeft Van Lieburg 45 jaar college gegeven. Dan zet hij een streep onder zijn verantwoordelijkheden aan de universiteiten en gaat hij met pensioen. 'Mijn hele leven heb ik te maken gehad met emeriti. Ik hoop een voorbeeld te nemen aan mijn voorganger Gerrit Lindeboom: hoewel ik piepjong zijn toekomen nam, heeft hij zich nooit bemoeizuchtig tegenover mij uitgelaten. Ruimte geven aan de nieuwe generatie is mooi.' *Ais*

'OM TE KUNNEN LUISTEREN MOET JE IETS WETEN VAN DIE ANDER'

Bij dit artikel op artsinspe.nl staan video's van de bijeenkomst met (voormalig) thoraxchirurg en uitvinder van de hartlongmachine Homan van der Heide en vind je de website van het Trefpunt voor de Medische Geschiedenis in Nederland.

Nieuwe minor in Rotterdam en Leiden

In het studiejaar 2016-2017 start voor studenten in Rotterdam en Leiden een minor medische geschiedenis. De eerste vijf weken zijn er hoor-colleges van Mart van Lieburg en zijn collega Timo Bolt en bijeenkomsten waarop senior specialisten en emeriti vertellen over innovaties destijds. De laatste vijf weken bestuderen studenten zelf een historische ontwikkeling binnen hun eigen universitair medisch centrum. Een bezoek aan het medisch archief in Urk is in het programma opgenomen.

Interviews en artsendatabank online

Vind alle belangrijke gebeurtenissen en ontwikkelingen in de geneeskunde in de online canon. Zoek je achternaam op in de Artsendatabank WOII. En bekijk de interviews met de dokters die in oorlogstijd al actief waren. In het dossier Geschiedenis staat alles bij elkaar.

zie: medischcontact.nl/geschiedenis

Mart van Lieburg (links) is hoogleraar medische geschiedenis in Rotterdam, Leiden en Groningen.